

וּכְשֶׁנִּגְמְרָה בְּשָׁלִישִׁי, אָמַר כִּי טוֹב
פְּעָמִים.

אָמְרוּ: נִשְׁאֵל אֶת הַתִּינוּק הַזֶּה,
שֶׁמִּשְׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נִמְצְאָת
הַנְּבוּאָה בְּכִי הַתִּינוּקוֹת, אוּלִי
נִמְצָא דָבָר בְּכִי. אָמַר לוֹ: חֲיִיא
בְּנִי, אָמַר לָנוּ לָמָּה לֹא נֹאמַר כִּי
טוֹב בְּשָׁנִי? אָמַר לָהֶם: מִפְּנֵי
שָׂאִין טוֹב אֲלֵא בְּאַחַד. כָּא רַבִּי
שְׁמַעוֹן וְנִשְׁקוּ. קָרָא עָלָיו (ירמיה א)

הֵנָּה נִתְּתִי דְּבָרִי בְּכִי.

אָמְרוּ: הַשְׁעָה עוֹמֶדֶת לוֹ, נִשְׁאֵל
אוֹתוֹ. אָמְרוּ לוֹ: מַה זֶּה (שופטים ה)
וְאֵהָבִיו כִּצְאָת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבּוֹרָתוֹ,
מַה שֶּׁבַח הוּא זֶה לְצַדִּיקִים? אָמַר
לָהֶם: מַה הַשֶּׁמֶשׁ כְּשִׁיּוּצָא
בְּגִבּוֹרָתוֹ, יֵשׁ שְׁשִׁמְחִים בּוֹ וְיֵשׁ
שֶׁלֹּא שְׁמִחִים בּוֹ, כִּף הַצַּדִּיקִים -
כְּמוֹתָם יִשְׁשִׁי, וְהַרְשָׁעִים לֹא
יִשְׁשִׁי. מַה הַשֶּׁמֶשׁ יֵשׁ לָמִי
שְׁעוֹשָׂה רְפוּאָה, וְיֵשׁ לָמִי שְׁאִינוֹ
עוֹשֶׂה - כִּף הַצַּדִּיקִים יִהְיוּ רְפוּאָה
לְטוֹבִים, וּמִכָּה לְרָשָׁעִים.

אָמְרוּ לוֹ: חֲיִיא בְּנִי, לָמָּה לֹא
נִזְכָּר שֵׁם הַמִּיּוֹחָד בְּמַעֲשֵׂה
בְּרָאשִׁית? אָמַר לָהֶם: אֵין נֹאָה
לְמִלָּךְ הַכְּבוֹד לְהַזְכִּיר שְׁמוֹ עַל
הַמֵּתִים, וְעַל דָּבָר הַנֶּאֱבָד, כְּדִי
שֶׁלֹּא יֵאמְרוּ, כִּשֶּׁם שֶׁכָּל הַבְּרִיּוֹת
שֶׁבְּרָאָם הֵם כָּלִים וְנֶאֱבָדִים, כִּף
שְׁמוֹ, חֶסֶד וְחִלּוּלָהּ. וְלֹא הַזְכִּיר
שְׁמוֹ הַמִּיּוֹחָד עַד שֶׁנִּבְרְאוּ כָּל
הַבְּרִיּוֹת שֶׁהֵם כָּלִים וְנֶאֱבָדִים,
וְלֹאחֵר כֵּן הַזְכִּיר שְׁמוֹ עַל דָּבָר
שֶׁהוּא קַיָּם לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי
עוֹלָמִים, שֶׁנֹּאמַר (בראשית ב) בְּיוֹם
עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם.
וּמִשְׁאֵר כָּל הַבְּרִיּוֹת שֶׁבְּרָא, לֹא
הַזְכִּיר בְּכָאן אֲלֵא דָבָר הַקַּיָּם. וְלֹא
נֹאמַר בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ
וְשָׁמַיִם אָדָם וְחַיּוֹת וְבִהֵמוֹת
וְעוֹפוֹת, שֶׁהֵם דְּבָרִים כָּלִים, אֲלֵא
דָבָר הַעוֹמֵד לְעוֹלָם, וְהֵם אֶרֶץ
וְשָׁמַיִם.

וּכְשֶׁנִּגְמְרָה בְּשָׁלִישִׁי, אָמַר כִּי טוֹב תְּרִי זְמַנִּי.
אָמְרוּ, נִשְׁאֵל לְהֵאֵי יְנוּקָא, דְּמִשְׁחָרַב בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ נִמְצְאָת הַנְּבוּאָה בְּכִי
הַתִּינוּקוֹת, אוּלִי נִמְצָא דָבָר בְּכִי. אָמַר לִיה
חֲיִיא בְּרִי, אֵימָא לָן, לָמָּה לֹא נֹאמַר כִּי טוֹב
בְּשָׁנִי. אָמַר לָהֶם, מִפְּנֵי שָׂאִין טוֹב אֲלֵא בְּאַחַד.
אָתָּא רַבִּי שְׁמַעוֹן וְנִשְׁקִיָּה, קָרָא עָלֵיהּ (ירמיה א ט)
הֵנָּה נִתְּתִי דְּבָרִי בְּכִי.

אָמְרוּ שְׁעָתָא קְיַימָא לִיה, נִשְׁאֵל בִּיה, אָמְרוּ
לִיה, מֵאֵי (שופטים ה לא) וְאֵהָבִיו כִּצְאָת
הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבּוֹרָתוֹ. מַה שֶּׁבַח הוּא זֶה לְצַדִּיקִים.
אָמַר לָהֶם, מַה הַשֶּׁמֶשׁ כְּשִׁיּוּצָא בְּגִבּוֹרָתוֹ, אֵית
דְּבִדְחֵי בִיה, וְאֵית דְּלֹא בְּדִחֵי בִיה. כִּף
הַצַּדִּיקִים, צַדִּיקִים כְּמוֹתָם, יִשְׁשִׁי, וְהַרְשָׁעִים
לֹא יִשְׁשִׁי. מַה הַשֶּׁמֶשׁ אֵית לָמָּה דְּעָבִיד
רְפוּאָה, וְאֵית לָמָּה דְּלֹא עָבִיד. כִּף הַצַּדִּיקִים,
יִהְיוּ רְפוּאָה לְטוֹבִים. וּמִכָּה לְרָשָׁעִים.

אָמְרוּ לִיה, חֲיִיא בְּרִי, לָמָּה לֹא נִזְכָּר שֵׁם
הַמִּיּוֹחָד בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, אָמַר לוֹן,
אֵין נֹאָה לְמִלָּךְ הַכְּבוֹד לְהַזְכִּיר שְׁמוֹ עַל
הַמֵּתִים, וְעַל דָּבָר הַנֶּאֱבָד. כְּדִי שֶׁלֹּא יֵאמְרוּ,
כִּשֶּׁם שֶׁכָּל הַבְּרִיּוֹת שֶׁבְּרָאָם הֵם כָּלִים וְנֶאֱבָדִים,
כִּף שְׁמוֹ חֶסֶד וְשָׁלוֹם. וְלֹא הַזְכִּיר שְׁמוֹ הַמִּיּוֹחָד,
עַד שֶׁנִּבְרְאוּ כָּל הַבְּרִיּוֹת שֶׁהֵם כָּלִים וְנֶאֱבָדִים.
וְלֹאחֵר כֵּן, הַזְכִּיר שְׁמוֹ עַל דָּבָר שֶׁהוּא קַיָּם
לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים, שֶׁנֹּאמַר בְּיוֹם עֲשׂוֹת
ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם. וּמִשְׁאֵר כָּל הַבְּרִיּוֹת
שֶׁבְּרָא לֹא הַזְכִּיר בְּכָאן, אֲלֵא דָבָר הַקַּיָּם, וְלֹא
נֹאמַר בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים, אֶרֶץ וְשָׁמַיִם
אָדָם וְחַיּוֹת וְבִהֵמוֹת וְעוֹפוֹת, שֶׁהֵם דְּבָרִים
כָּלִים, אֲלֵא דָבָר הַעוֹמֵד לְעוֹלָם, וְהֵם אֶרֶץ
וְשָׁמַיִם.

אָמְרוּ לוֹ: מַה שְּׁכָתוֹב (שם א) וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרְקִיעַ וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם וְגו', מַה צָרָךְ הִיָּה לוֹ לְקַדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת רְקִיעַ לְהַבְדִּיל בֵּין הַמַּיִם. אָמַר לָהֶם: כָּכָר כְּתוֹב (משלי טז, ד) כָּל פֶּעַל ה' לַמַּעֲנֶה. לֹא כָּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דָּבָר שְׁלֹא לְצָרָךְ. וַיִּכְרָא הָרְקִיעַ, וְכָשָׁהוּא חוּזָר, אֵינוֹ חוּזָר אֶלָּא לַעֲתִים יְדוּעִים. וְסִילּוֹן אֶחָד שֶׁל מַיִם יוֹצֵא מִתְּהוֹמוֹת, וְסִילּוֹן שֶׁל מַיִם יוֹצֵא מִגִּיהֶנֶם, וְיוֹרֵד בְּצִנּוֹר סִילּוֹן הַתְּהוֹם. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (תהלים מב, ח) תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם קוֹרָא לְקוֹל צִנּוֹרֶיךָ. וְהָרְקִיעַ נִכְנָס בְּאִמְצַע מְשֻׁנִּיָּהֶם. וְאֵלְמָלָא שְׁנִיָּהֶם, הֵיוּ הוֹרְגִים לְשׁוֹתֵיהֶם. הֵדָּא הוּא דְכָתִיב וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרְקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרְקִיעַ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הַתִּינוּק הַזֶּה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ אָמַר, שָׁכַךְ הִיָּה מִמֶּשׁ שְׁכָתוֹב יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם, בְּתוֹךְ מִמֶּשׁ, בְּאִמְצַע הַמַּיִם, בְּהַפְּנֵס הָרְקִיעַ בְּאִמְצַע, מִחֲזִיר הַמַּיִם הָרָעִים הַיּוֹצְאִים מִגִּיהֶנֶם לְמִקּוֹמָם, וְלֹא יֵצֵא לְעוֹלָם מֵאוֹתָם הַמַּיִם, אֶלָּא כְּמֵלָא הֵלֵךְ, בִּימֵי אֱלִישָׁע. וְנֶאֱמַר בָּהֶם וְהַמַּיִם רָעִים וְהָאֶרֶץ מְשֻׁפָּלָת. כְּלוֹמַר, בְּשִׁבִּיל שְׁהַמַּיִם רָעִים, הָאֶרֶץ מְשֻׁפָּלָת מִבְּנֵי אָדָם, שְׁפָלִים בְּשִׁבִּילָם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, עַל כָּל זֶה מַעֲיֵד הַפְּתוּב הַזֶּה, שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל מַה שֶּׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לֹא עָשָׂה דָּבָר לְבִטְלָה, וּמִפְּנֵי שֶׁהָיָה גְלוּי לְפָנָיו, שְׁאוֹתָם הַמַּיִם מִגִּיהֶנֶם, וַיִּתְּעָרְבוּ בְּמַיִם הָאֲחֵרִים וַיִּנָּזְקוּ בְּרִיּוֹתָיו. עָשָׂה אֶת הָרְקִיעַ, לְהַפְּנֵס בְּאִמְצַע שְׁנֵיהֶם, לְהַבְדִּיל בֵּין מַיִם לְמַיִם, בֵּין מַיִם הָרָעִים, לְמַיִם הַטּוֹבִים. וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה מִמֶּשׁ, שְׁהַמַּיִם יוֹצְאִים לְהִתְעָרֵב

אָמְרוּ לֵיהֶם, מַאי דְכָתִיב, (בראשית א ז) וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרְקִיעַ וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם וְגו'. מַה צָרָךְ הִיָּה לוֹ לְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת רְקִיעַ לְהַבְדִּיל בֵּין הַמַּיִם. אָמַר לָהֶם, כָּכָר כְּתִיב (משלי טז, ד) כָּל פֶּעַל ה' לַמַּעֲנֶה. לֹא כָּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דָּבָר שְׁלֹא לְצָרָךְ. וַיִּכְרָא הָרְקִיעַ, וְכָשָׁהוּא חוּזָר, אֵינוֹ חוּזָר אֶלָּא לַעֲתִים יְדוּעִים. וְסִילּוֹן אֶחָד שֶׁל מַיִם יוֹצֵא מִתְּהוֹמוֹת, וְסִילּוֹן שֶׁל מַיִם יוֹצֵא מִגִּיהֶנֶם, וְיוֹרֵד בְּצִנּוֹר סִילּוֹן הַתְּהוֹם. הֵדָּא הוּא דְכָתִיב, (תהלים מב, ח) תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם קוֹרָא לְקוֹל צִנּוֹרֶיךָ. וְהָרְקִיעַ נִכְנָס בְּאִמְצַע מְשֻׁנִּיָּהֶם. וְאֵלְמָלָא שְׁנִיָּהֶם בְּנִתִּים, הֵיוּ הוֹרְגִים לְשׁוֹתֵיהֶם. הֵדָּא הוּא דְכָתִיב וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרְקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרְקִיעַ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי הָאִי יְנוּקָא בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ אָמַר, דְּהָכִי הוּא מִמֶּשׁ, דְּכָתִיב יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם, בְּתוֹךְ מִמֶּשׁ, בְּאִמְצַעִית מִיָּא. בְּהַפְּנֵס הָרְקִיעַ בְּאִמְצַע, מִחֲזִיר הַמַּיִם הָרָעִים הַיּוֹצְאִים מִגִּיהֶנֶם לְמִקּוֹמָן. וְלֹא נָפִיק לְעֵלְמָא מֵאִינוֹן מִיָּא, אֶלָּא כְּמֵלָא לֹוָּגָא, בִּימֵי אֱלִישָׁע. וְנֶאֱמַר בָּהֶם, (מ"ב ב יט) וְהַמַּיִם רָעִים וְהָאֶרֶץ מְשֻׁפָּלָת. כְּלוֹמַר, בְּשִׁבִּיל שְׁהַמַּיִם רָעִים, הָאֶרֶץ מְשֻׁפָּלָת מִבְּנֵי אָדָם, שְׁפָלִים בְּשִׁבִּילָם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כּוֹלָא הָאִי קָרָא מְסֵהִיד עֲלֵיהֶם. דְּאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל מַה שֶּׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לֹא עָשָׂה דָּבָר לְבִטְלָה, וּמִפְּנֵי שֶׁהָיָה גְלוּי לְפָנָיו, שְׁאוֹתָם הַמַּיִם יוֹצְאִים מִגִּיהֶנֶם, וַיִּתְּעָרְבוּ בְּמַיִם הָאֲחֵרִים וַיִּנָּזְקוּ בְּרִיּוֹתָיו. עָשָׂה אֶת הָרְקִיעַ, לְהַפְּנֵס בְּאִמְצַע שְׁנֵיהֶם, לְהַבְדִּיל בֵּין מַיִם לְמַיִם, בֵּין מַיִם הָרָעִים, לְמַיִם הַטּוֹבִים. וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה מִמֶּשׁ, שְׁהַמַּיִם יוֹצְאִים לְהִתְעָרֵב

במים הטובים, אז הרקיע חוזר ונכנס בינתים, ומחזירם לאחור.

תא שמע, אמר רבי אלעזר, הני מייא דאינון לחיי עלמא, ולתקונייהון דברייתא, היאך יתקרון. אמר רבי ברכיה, המים אשר מעל השמים, דאינון מייא טבין.

ר' חייא בר אבא, הוה אזיל באורחא, ולאה מתקיפוטא דשמשא, והוה צחי למשתי מיא. פגע בהווא מדברא, ואשכח חד אילנא, יתיב תחותיה, עד דזקיף עינוהי, חמא חד מעינא דמיא דקיק. חדי למשתי מנהון. שתי מן מיא, והוה מרירן, אמר לשמשיה, היינו טעמא דר' אלעזר, דאמר רבי אלעזר, לית לך בעלמא, דלית תמן תמציתא מההוא סילונא דגיהנם, בר ארעא דישראל. ואלמלא דשתן כל עלמא מההוא תמציתא דארעא דישראל, לא יכילי למשתי מנייהו.

אמר רבי הונא, האי רקיע דכתיב ויעש אלהים את הרקיע, הוא הרקיע הידוע למעלה שעל ראשי החיות. דכתיב (יחזקאל א כב) ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא. אמר רבי יצחק, האי חיות, חיה פתיב חדא, למא נאמר ראשי. אמר רבי הונא, אית חיה חד רבא, ושלויטא על כל שאר חיותא קדישא, וזויהי רברבין סגיאין. ליה רישין דזיווא סגיאין, וכדין פתיב ראשי החיה. ודא היא החיה, דחמא יחזקאל בחיזו נבואתא. ואי סלקא דעתך דהיא החיות. תא שמע, פתיב (שם א טו) וארא החיות וגו', חמא האי, וחמא החיות.

האי רקיע למאי אתא. אמר רבי חזקיה, לאפרשא בין מלאכין קדישין דמתחות רבי חזקיה, להפריד בין המלאכים הקדושים שמתחת הרקיע

הטובים, ובאותה שעה ממש שהמים יוצאים להתערב במים הטובים, אז הרקיע חוזר ונכנס בינתים, ומחזירם לאחור.

בא שמע, אמר רבי אלעזר, המים הללו שהם להחיות העולם ולתקון הבריות, איך יקראו? אמר רבי ברכיה, המים אשר מעל השמים, שהם מים טובים.

רבי חייא בר אבא היה הולך בדרך והתעייף מחזק השמש, והיה צמא לשות מים. פגע באותו מדבר ומצא אילן אחד. ישב תחתיו. עד שהרים עינו, ראה מעין מים קטן. שמח לשתות מהם. שטה מן המים והיו מרים. אמר לשמשו, הינו טעמו של רבי אלעזר, שאמר רבי אלעזר, אין לך בעולם שאין שם תמצית מאותו סילון של גיהנם, פרט לארץ ישראל, ואלמלא ששותים כל העולם מאותה תמצית של ארץ ישראל, לא יכולים לשתות מהם.

אמר רבי הונא, הרקיע הזה שכתוב ויעש אלהים את הרקיע, הוא הרקיע הידוע למעלה שעל ראשי החיות, שכתוב (יחזקאל א) ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא.

אמר רבי יצחק, החיות הללו, חיה פתוב אחת, למא נאמר ראשי? אמר רבי הונא, יש חיה אחת גדולה, ושולטת על כל שאר חיות הקדש, וזויהי גדולים רבים. לה ראשים של זיוו רבים, ואז פתוב ראשי החיה, וזויהי החיה שראה יחזקאל במראה הנבואה. ואם תעלה על דעתך שהיא החיות, בא שמע, פתוב (שם) וארא החיות וגו', ראה את זו וראה את החיות.

הרקיע הזה, למא הוא בא? אמר רבי חזקיה, להפריד בין המלאכים הקדושים שמתחת הרקיע

שזכו שהם למעלה. זהו שפתוב ויעש אלהים את הרקיע ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע. בין המים אשר מתחת לרקיע - המלאכים שהם תחת הרקיע ההוא, ובין המים אשר מעל לרקיע - המלאכים שהם מלמעלה. אמר רבי יצחק, מזה נשמע שהוא הפרגוד שמפסיק ביניהם.

רבי אלעזר שאל את רבן יוחנן בן זכאי, אמר לו, הרקיע הזה שנברא בשני מה הוא? אמר לו, סוד עליון הוא, שברא הקדוש ברוך הוא ממנה מתחת ידו ובחר בו, והשליטו על כל צבאות השמים, ומשום אותו ענין לא נאמר כי טוב בשני, אף על פי ששלטון יתר יש לו, שהכל תחת ידו, להראות לכל העולם שאין טוב וכבוד ופדות וגאות אלא בקדוש ברוך הוא בלבד.

ועוד אמר רבן יוחנן בן זכאי, מה שפתוב (שיר ו) אל גנת אגוז ירדתי לראות באפי הנחל? זהו מה שראו יחזקאל באותו הרקיע שנברא בשני, שבראו הקדוש ברוך הוא וסתמו מכל רבבות קדש שלו. ואותם העולמות שכוסף בהם הקדוש ברוך הוא, סתמם ממנו, וכבוד הדרו סתם. מאותם עולמות ולמעלה סתם, והטמין מכלם, וכלם שואלים ואומרים איה מקום פבוד מלכותו, (יחזקאל ג) ברוך פבוד ה' ממקומו.

בא וראה מה אמר, אל גנת אגוז ירדתי בגנת אגוז לא כתיב, אלא אל גנת אגוז, כפי שירד וקרב לגן ולא נכנס בו, כל שכן שלא קרב לאגוז אלא לגנה, וכל שכן שלא ראה מה שבתוך האגוז, וכל שכן שאמר לראות ולא אמר

ההוא רקיעא, ובין מלאכין קדישין דזכו דאינון לעילא. הדא הוא דכתיב, ויעש אלהים את הרקיע ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע. בין המים אשר מתחת לרקיע, מלאכיא דאינון תחות ההוא רקיעא. ובין המים אשר מעל לרקיע, מלאכיא דאינון מלעילא. אמר רבי יצחק, שמע מינה דהוא פרגוד דמפסיק ביניהם.

רבי אליעזר שאל לרבן יוחנן בן זכאי, אמר ליה, האי רקיע דאתברי בשני, מאי הוא, אמר ליה, רזא עילאה הוא, דברא קודשא בריך הוא ממונה תחות ידיה, ובחר ביה, ושלטיה על כל חילי שמיא, ובגין ההוא ענינא, לא נאמר כי טוב בשני. אף על פי דשולטנא יתירא אית ליה, דכולא תחות ידיה, לא חזאה לכל עלמא, דלית טיבו ויקרא ופרקנא וגאותא, אלא בקודשא בריך הוא בלחודוהי.

ועוד אמר רבן יוחנן בן זכאי, מאי דכתיב, אל גנת אגוז ירדתי לראות (שה"ש ו יא) אל גנת אגוז ירדתי לראות (דף יג ע"ב) באפי הנחל. זהו מה שראו יחזקאל, באותו הרקיע שנברא בשני. שבראו הקדוש ברוך הוא, וסתמו מכל רבבות קודש שלו. ואותן העולמות דכסיף בהו קודשא בריך הוא, סתמם ממנו, ויקר הדרו סתם. מאותן עולמות ולמעלה סתם. והטמין מכולם, וכולם שואלים ואומרים, איה מקום פבוד מלכותו (יחזקאל ג יב) ברוך פבוד ה' ממקומו.

הא חזי, מאי קאמר אל גנת אגוז ירדתי, בגנת אגוז לא כתיב, אלא אל גנת אגוז. כמאן דנחית ומקריב לגנתא, ולא עייל בה, כל שכן דלא קריב לאגוז אלא לגינה. וכל שכן דלא חזא מה שבתוך האגוז. וכל שכן דאמר

לְרֹאוֹת, וְלֹא אָמַר רְאִיתִי. כְּלוּמַר לְגִינָה שֶׁהוּא חוּצָה, קִרְבִּיתִי וַיְרִדְתִּי לְרֹאוֹת, וְלֹא אָמַר שֶׁרָאָה אֶפִּילוּ הַגִּינָה שֶׁהִיא חוּצָה.

וְעוֹד אָמַר רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, כַּמָּה נִצְטַעַר הָהוּא גִבְרָא, דְּכַתִּיב בִּיה, (במדבר יב ז) לֹא כֵן עֲבָדִי מֹשֶׁה בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא, לְמַחְזִי חַד שִׁמְשָׁא דְמִשְׁמָשָׁא קָמִיה, וְלֹא אִתְיָהִיבַת לִיה רְשׁוּתָא, דְּכַתִּיב (שמות לג יח) הִרְאֵנִי נָא אֶת כְּבוֹדְךָ. אָמַר רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, הוּא דְכַתִּיב בִּיה (תהלים יט ב) כְּבוֹד אֵל. וְהוּא מִטְטֵרוּ"ן שֶׁר הַפְּנִים.

וְהָאִיד שְׁאִיל מֹשֶׁה לְמַחְמִי דָא. אֵלָּא מֹשֶׁה סָבַר, כִּיּוֹן דְּחָמָא גּוּפִיה אֲרַבְעִין יוֹמִין וְאֲרַבְעִין לַיְלִין, דְּלֹא אָכִיל וְשָׁתִי, וְהָיִי נִיזוֹן מֵאֶסְפֶּקֶל לְרִיָּא דְלַעִילָא, סָבַר דְּכֻדָּאי הוּא לְמִישְׁאֵל דָּא.

וְכֹה אֲתִיב לִיה, לֹא תוּכַל לְרֹאוֹת אֶת פָּנַי, הוּא מְאֲרִיה דְּאַפִּיָּא, וְלֹא יָהִיב לִיה רְשׁוּתָא, עַד דְּנִפְיָק נִשְׁמָתִיה. לְקִיָּים מַה שֶּׁנֶּאֱמַר (שמות לג כ) כִּי לֹא יִרְאֵנִי הָאָדָם וְחִי. וְכָל נִשְׁמָתָא דְּצַדִּיקָא, אֲתִיָּהִיב לִיה רְשׁוּתָא לְמַגְדַּע, וְלֹאֲדַבְּקָא מַה דְּלֹא יָכִיל בְּעֵלְמָא דִּין.

תְּנֵנוּ רַבָּנֵן, כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲבִיד מְלָאכִין קִדְּשִׁין, וְאִילִין אֵינֻן נִשְׁמָתָהוֹן דְּצַדִּיקָא. הֵדָּא הוּא דְכַתִּיב, (תהלים קד ט) עוֹשֶׂה מְלָאכִיו רוּחוֹת מְשַׁרְתִּיו אֵשׁ לוֹהֵט. עוֹשֶׂה לֹא נֶאֱמַר, אֵלָּא עוֹשֶׂה, מִשְׁמַע שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּכָל יוֹם.

אָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ, לֹא תִקְשִׁי לָךְ הָאִי, דְּהָא אִית מְלָאכִים שֶׁנִּבְרְאוּ מִכֶּסֶּפֶּא הַכְּבוֹד, וְהֵם שְׁלוּחִים מִמוֹנִים בְּשְׁלִיחוּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אִי שְׁאָר מְלָאכִיָּא דְּהוּוּ מִכֶּסֶּפֶּא הַכְּבוֹד כֶּךָ, נִשְׁמָתָהוֹן דְּצַדִּיקָא דְּהוּוּ מִתְּמָן, וְקִיָּמִי אֲוִרִיתָא, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה דְּעֲבִיד לְהוֹן

רְאִיתִי. כְּלוּמַר, לְגִנָּה, שֶׁהוּא חוּצָה, קִרְבִּיתִי וַיְרִדְתִּי לְרֹאוֹת, וְלֹא אָמַר שֶׁרָאָה אֶפִּילוּ הַגִּנָּה שֶׁהִיא חוּצָה.

וְעוֹד אָמַר רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, כַּמָּה נִצְטַעַר אוֹתוֹ אִישׁ שֶׁכְּתוּב בּוֹ (במדבר יב) לֹא כֵן עֲבָדִי מֹשֶׁה בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא, לְרֹאוֹת שִׁמְשָׁא אֶחָד שֶׁמִּשְׁמַשׁ לְפָנָיו, וְלֹא נִתְּנָה לוֹ רְשׁוּת, שֶׁכְּתוּב (שמות לג יח) הִרְאֵנִי נָא אֶת כְּבוֹדְךָ. אָמַר רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, הוּא שֶׁכְּתוּב בּוֹ (תהלים יט) כְּבוֹד אֵל, וְהוּא מִטְטֵרוּ"ן שֶׁר הַפְּנִים.

וְאִיד בִּקְשׁ מֹשֶׁה לְרֹאוֹת אֶת זֶה? אֵלָּא מֹשֶׁה סָבַר, כִּיּוֹן שֶׁרָאָה גּוּפוֹ אֲרַבְעִים יָמִים וְאֲרַבְעִים לַיְלִות, כִּשְׁלֹא אָכַל וְשָׁתָה, וְהָיָה נִזוֹן מֵאֶסְפֶּקֶל לְרִיָּה שְׁלִמְעֵלָה, סָבַר שֶׁכֻּדָּאי הוּא לְבִקְשׁ אֶת זֶה.

וְכֹה הִשִּׁיב לוֹ? (שמות לג ב) לֹא תוּכַל לְרֹאוֹת אֶת פָּנַי. הוּא בְּעַל הַפְּנִים, וְלֹא נִתֵּן לוֹ רְשׁוּת עַד שִׁיִּצְאָה נִשְׁמָתוֹ, לְקִיָּים מַה שֶּׁנֶּאֱמַר (שם) כִּי לֹא יִרְאֵנִי הָאָדָם וְחִי. וְכָל נִשְׁמָת הַצַּדִּיקִים נִתְּנָה לוֹ רְשׁוּת לְדַעַת וּלְהַדְבִּיק, מַה שְּׁאִין יְכוּל בְּעוֹלָם הַזֶּה.

שְׁנֵי רַבּוֹתֵינוּ, כָּל יוֹם וְיוֹם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה מְלָאכִים קְדוּשִׁים, וְאֵלּוּ הֵם נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (תהלים קד ד) עוֹשֶׂה מְלָאכִיו רוּחוֹת מְשַׁרְתִּיו אֵשׁ לוֹהֵט. עוֹשֶׂה לֹא נֶאֱמַר, אֵלָּא עוֹשֶׂה, מִשְׁמַע שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּכָל יוֹם.

אָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ, לֹא יִקְשֶׁה לָךְ זֶה, שֶׁהֲרִי יֵשׁ מְלָאכִים שֶׁנִּבְרְאוּ מִכֶּסֶּפֶּא הַכְּבוֹד, וְהֵם שְׁלוּחִים מִמּוֹנִים בְּשְׁלִיחוּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אִם שְׁאָר הַמְּלָאכִים שֶׁהִיוּ מִכֶּסֶּפֶּא הַכְּבוֹד כֶּךָ, נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים שֶׁהִיוּ מִשָּׁם וְקִיָּמוּ אֶת הַתּוֹרָה, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שְׁעוֹשֶׂה אוֹתָם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא